

Kohti kestävämpää ja reilumpaa maataloutta - Vihreiden maatalouspoliittinen ohjelma

Hyväksytty valtuuskunnan kokouksessa 27.11.2022. Tämä ohjelma päivittää 9.9.2018 hyväksytyyn maatalouspoliittiseen ohjelmaan.

Tämän ohjelman lisäksi maatalouspolitiikkaa ja sitä sivuavia teemoja käsitellään mm. puolueen maaseutu- ja aluepoliittisessa ohjelmassa (hyväksytty 25.9.2022) ja ruokapolitiittisessa ohjelmassa "Sydämen ja omantunnon lautanen" (hyväksytty 1.10.2010).

Sisällysluettelo

Johdanto	2
KESTÄVÄMPI KULUTUS	3
<i>Lisätään tietoa ja ymmärrystä ruoantuotannosta</i>	3
<i>Vähemmän eläinperäisiä tuotteita</i>	4
<i>Ruokahävikki minimiin</i>	5
KESTÄVÄMPI TUOTANTO	6
<i>Elinvoimainen maaseutu omavaraisuuden ja huoltovarmuuden takaajana</i>	7
<i>Hiiltä sitovat, kasvukuntoiset pellot</i>	7
<i>Monimuotoinen luonto ja puhtaat vedet</i>	9
<i>Lisää luomutuotantoa</i>	10
<i>Lisääntyvä kasviproteiinien tuotanto</i>	11
<i>Maailman eettisin ja kestävin eläintuotanto</i>	12
<i>Energiayliomavarainen maatalous</i>	13
KESTÄVÄMPI TALOUS JA YHTEISKUNTA	14
<i>Kannattava maatalous</i>	15
<i>Inhimillinen byrokratia</i>	16
<i>Kohti kestävää tukipolitiikkaa</i>	17
<i>Hyvinvoivat viljelijät ja houkutteleva ala</i>	20
<i>Innovatiivinen ja osaamisintensiivinen maatalous</i>	21
LOPUKSI	22

Johdanto

Koronapandemia, Venäjän terroristinen toiminta ja laitton hyökkäyssota Ukrainassa, sekä siitä seurannut energiakriisi ovat haastaneet pitkään vallinneen yhteistyötä ja keskinäisriippuvuutta korostavan kansainvälisen työnjaon.

Kriisit ovat rikkoneet globaaleja maataloustuotteiden virtoja. Lannoitteissa on saatavuusongelmia ja niiden hinnat ovat moninkertaistuneet. Yhdessä polttoaineiden hinnannousun kanssa maatilojen kannattavuus on romahtanut, koska kohonneita kustannuksia ei ole saatu siirrettyä tuottajahintoihin.

Maatalouden ydintehtävä ja olemassaolon oikeutus on ruoantuotanto. Nykyiset tuotantomenetelmät ovat tulosta pitkän ajan kehityksestä, jossa tuotantoprosessista on muotoutunut luonnonvaroja kuluttava, ympäristöhaittoja aiheuttava ja eläineettisesti kestämaton. Vihreän maatalouspolitiikan ydintehtävä onkin tukea maataloutta kehittymään osaksi uusiutuviin luonnonvaroihin perustuvaa kiertotalousjärjestelmää.

Ilmastonmuutos tulee edetessään muuttamaan maataloustuotannon edellytyksiä merkittävästi. Ilmaston muuttuessa viljely vaikeutuu monilla globaalisti tärkeillä viljelyalueilla. On todennäköistä, että pitkällä aikavälillä Suomen peltoja tarvitaan kansainvälisessä ruokahuollossa nykyistä enemmän.

Vihreän maatalouspolitiikan tärkeitä tavoitteita ovat ruoantuotannon turvaamisen ja eläinoikeuksien edistämisen ohella ilmastonmuutoksen radikaali hidastaminen ja luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen. Maatalous aiheuttaa merkittävän osan Suomen ja maailman kasvihuonepäästöistä. Maatalouspolitiikan on omalta osaltaan vastattava ilmastonmuutoksen haasteeseen. Haluamme vahvistaa maatalouden merkitystä ilmastonmuutoksen hillinnässä ja luonnon monimuotoisuuden säilyttämisessä. Maatalouden tulee muuttua nettohiilipäästäjästä hiilinieluksi.

Näemme, että ruoantuotannossa on tapahtumassa murros: kuluttajien rooli korostuu, erilaiset tavat tuottaa ruokaa kehittyvät, globaalin ilmastonmuutoksen myötä maatalousalueet siirtyvät. Kaikkien näiden muutosten ohella huoltovarmuudesta on huolehdittava, eli ruoantuotantoa tulee olla Suomen eri alueilla tulevaisuudessakin.

Haluamme, että tulevaisuudessa syömämme ruoka on ravitsevaa, sitä ei mene hukkaan ja sen tuottaminen kuormittaa maapalloa mahdollisimman vähän. Haluamme vähentää eläinperäisten tuotteiden käyttöä ja samalla varmistaa, että tuotantoeläimet voivat hyvin. Haluamme, että suomalainen ruoantuottaja pärjää hyvin ja voi olla ylpeä työstään.

Maatalouden tuet ovat keskeinen maatalouspolitiikan ohjauskeino. Tätä kirjoitettaessa EU-ohjelmakauden 2021–2027 ehdot on vahvistettu. Seuraavan ohjelmakauden maatalouspolitiikan tavoitteista tulee käydä hyvissä ajoin taustoittavaa keskustelua ja tehdä tutkimusta ja taustaselvityksiä tätä prosessia varten. Koska kansallinen liikkumavara EU:n yhteisessä maatalouspolitiikassa on rajallinen, on sitäkin tärkeämpää, että Suomella on tulevasta suunnasta selkeä näkemys, jota myös aktiivisesti edistetään eurooppalaisilla foorumeilla.

Maataloustukia tulee suunnata uudelleen eettiseen sekä ympäristön ja ilmaston kannalta kestävämpään tuotantoon sekä kansallisella että EU-tasolla. Osana Euroopan unionia kansallisen maatalouspolitiikan keinot ovat tiukasti rajattuja. Monia tavoitteitamme pystyy edistämään vain johdonmukaisella ja aktiivisella EU-politiikalla.

KESTÄVÄMPI KULUTUS

Tavoitteenamme on ruoan kestävä kulutus: kestävät ruokavalinnat edistävät ihmisten terveyttä, noudattavat kestävä kehityksen periaatteita ja ottavat samalla huomioon kulttuurin sekä ihmisten ja eläinten oikeudet. Terveellisen, ekologisen ja eettisen ruoan pitää myös olla kaikkien saatavilla riippumatta tulotasosta ja asuinpaikasta.

Kasvava kulutus, etenkin eläintuotteiden kasvava kulutus, rasittaa ympäristöä ja asettaa maapallon kestävä kehityksen koetukselle. Niukkenevien resurssien maailmassa ihmisille on luotava mahdollisuus kestävään kulutukseen, ja heitä on tuettava siihen liittyvissä valinnoissa.

Haluamme minimoida roskeen määrän ruoan määrän sekä vähentää eläinperäisten tuotteiden kulutusta merkittävästi. Vastaavasti haluamme lisätä kasviperäisten tuotteiden osuutta kulutuksesta. Näemme, että eteneminen kohti kasviperäistä ruokajärjestelmää on välttämätöntä.

Tunnistamme kestävä ruoantuotannon merkityksellisyyden ja tavoittelemme ruoan arvostuksen kasvamista sekä ruokatietoisuuden lisääntymistä. Näitä tavoitteita edistetään esimerkiksi lisäämällä elintarvikeketjun läpinäkyvyyttä sekä vuoropuhelua ruoantuottajien ja kuluttajien välillä.

Lisätään tietoa ja ymmärrystä ruoantuotannosta

Ruoantuotanto on tehostumisen myötä etäännytynyt tavallisista ihmisistä. Vielä 1950-luvun Suomessa 40 prosenttia ihmisistä sai elantonsa maataloudesta, ja yli 60 prosenttia asui maaseudulla. Nykyään vastaavat prosentit ovat 4 ja alle 30.

Yhteiskunnallisesti on tietysti järkevää tuottaa välttämättömyyshyödykkeet, kuten ruoka, mahdollisimman vähällä ihmistyöllä. Seurauksena on kuitenkin ollut ihmisten etäänntyminen ruoantuotannosta ja maataloudesta. Ruokaa päätyy roskeen kohtuuttomia määriä. Ruokaa tulisi arvostaa nykyistä enemmän ja arvostuksen tulisi kasvaa käsi kädessä kehittyvien tuotantotapojen kanssa.

Haluamme kasvattaa ruoan arvostusta, vähentää ruokahävikkiä, lisätä kuluttajien ja tuottajien vuoropuhelua, lisätä kuluttajien tietämystä ruoantuotannosta sekä kannustaa pienimuotoiseen ruoantuotantoon esimerkiksi kaupunkiviljelyin.

- Mahdollistetaan maatalon tuotteiden suoramyyni kuluttajille nykyistä paremmin.
- Ohjataan julkisia hankintoja hankintalain puitteissa kestävästi tuotetun lähiruoan ostamiseen.

- Kehitetään kuntien paikallishankintaosaamista ja parannetaan kuntien hankintaresursseja esimerkiksi neuvontaa ja koulutusta lisäämällä.
- Tuetaan suomalaisia, vastuullisia ruokabrändejä ja lisätään tietoisuutta ruoan tuotantotavoista, alkuperästä sekä kannustetaan viljelijöitä edelleen kehittämään tuotantoa.
- Edistetään ruokakansalaisuutta esim. seuraavin keinoin: kaupunki- ja palstaviljely, korttelikeittiöt, ruokapiiritoiminta, kumppanuusmaatalous, koulujen kummitilatoiminta sekä tuottajien ja kuluttajien yhteisösuuskunnat.
- Lisätään muuten roskiin tai rehuksi päätyvän suomalaisen, kestävästi kalastetun järvi- ja merikalan käyttöä ihmisravinnoksi.
- Kunnat ja maakunnat edistävät suunnitelmallisesti lähiruokayritysten yhteistyöverkostojen muodostumista väestönsä peruseräruokatuotantoon.
- Koulutuksessa ja tiedotuksessa tuetaan siirtymistä yksipuolisesta kuluttajuudesta ruokakansalaisuuteen. Tähän sisältyy tietoisuus kestävästä ja vastuullisesta maatalouden kriteereistä.
- Opastetaan kuluttajia elintarvikkeiden turvallisessa säilytyksessä, käytössä ja laadun arvioinnissa elintarviketurvallisuuden parantamiseksi ja ruokahävikin minimoimiseksi.
- Maankäytön suunnittelussa hillitään hajanaista rakentamista pelloille.
- Kaupunkien kaavoituksessa edistetään monitavoitteisen kaupunkiviljelyn leviämistä. Ohjataan kaupunkirakentamisessa rakentamismääräyksiä osoittamaan viljelytilaa kiinteistön tontilla ja katoilla.

Vähemmän eläinperäisiä tuotteita

Eläintuotteiden tuotanto kuormittaa ympäristöä merkittävästi enemmän kuin kasvipohjaisten elintarvikkeiden tuotanto. Teollisen tason eläintuotantoa on myös mahdotonta järjestää ilman joko eläineettisiä ongelmia tai mittavaa rahallista tukea. Siksi on panostettava eläintuotteiden kulutuksen huomattavaan vähentämiseen ja samalla suunnattava kulutusta kohti kestävimmin tuotettuja eläin- ja kasviperäisiä tuotteita.

Tavoitteena on vähintään puolittaa eläinperäisten tuotteiden kulutus vuoteen 2030 mennessä. Tämä tarkoittaa samanlaista tasoa kuin 1970-luvulla Suomessa. Ohjataan kulutusta sekä hintasignaalilla, tiedotuksella, lainsäädännöllä että julkisilla hankinnoilla kohti kasvispainotteisempaa ruokavaliota.

- Ohjataan julkisia hankintoja eläintuotteiden käytön merkittävään vähentämiseen sekä ekologisesti kestävien tuotteiden hankintaan esimerkiksi velvoittamalla hiilijalanjäljen käyttöä ruoan kilpailuskriteerinä.
- Otetaan käyttöön kokonaispäästöihin ja eläinten hyvinvointiin perustuva haittavero. Parannetaan kasviperäisen proteiinin kilpailuasemaa karsimalla eläinperäisten tuotteiden tuotannon tukia.

- Poistetaan eläintuotteiden menekinedistämistuet elintarviketeollisuudelta.
- Ohjataan tiedotusta ruoan ympäristö- ja terveysvaikutuksista erityisesti nuorille sekä koulujen kotitalousopetukseen.
- Lisätään neuvontaa kunnallisten ateriapalveluiden tuottajille, laitoskeittiöiden henkilökunnalle sekä terveysalan ammattilaisille. Lisätään kokkikoulutuksen opetussuunnitelmaan proteiinikasvien käsittelytaitoja.
- Lisätään elintarvikkeisiin merkinnät hiili- ja vesijalanjäljestä.
- Tuetaan lihalle vaihtoehtoisten proteiini lähteiden sekä uusien ruoantuotantomenetelmien tutkimusta ja käyttöönottoa.
- Tuetaan kestävä kehityksen päämääriä tukevaa jalostamista. Tähän kuuluu myös kasvinjalostuksessa käytettävät uuden sukupolven geenitekniset jalostusmenetelmät, joiden eurooppalaista sääntelyä tulisi yhdenmukaistaa samaan linjaan perinteisten jalostusmenetelmien kanssa.

Ruokahävikki minimiin

Ruokahävikki lisää merkittävästi elintarvikeketjun ympäristökuormitusta. Suomessa syömäkelpoisista elintarvikkeista päätyy jätteeksi noin 10–15 prosenttia, maailmanlaajuisesti määrä on vieläkin suurempi. Ruokahävikkiä syntyy elintarvikeketjun joka osassa (alkutuotanto, teollisuus, kauppa, kuluttajat), mutta hävikin osuus on suurin ketjun loppupäässä, kotitalouksissa ja ravitsemispalveluissa. Tavoitteena on ruokahävikin pudottaminen minimiin.

- Lisätään tiedotusta ja neuvontaa hävikkiruoan ympäristövaikutuksista sekä ruokahävikin vähentämiseksi.
- Tuetaan ruokahävikin vähentämiseen tähtääviä kokeiluprojekteja sekä kannustetaan hyvien toimintamallien vakiinnuttamiseen (esim. Vantaan Yhteinen pöytä).
- Vähennetään ruoan raaka-aineiden hävikkiä kiertotalouden avulla. Poistetaan lainsäädännölliset esteet elintarvikealan kiertotalouden toimintamalleilta, kuten ruokaviraston jäykät ohjeistukset ja jätelain määräykset elintarvikkeiden osalta.
- Kehitetään kannustimia hävikin vähentämiseen elintarvikeketjun eri toimijoille.
- Jalostetaan muun muassa särjet ja lahnat edelleen ihmisten ravinnoksi ja muutenkin pidetään elintarvikekelpoinen ravinto ihmisravintona, ei rehuna.
- Kielletään elintarviketeollisuutta ja kauppoja heittämästä syömäkelpoista ruokaa roskeisiin. Selvitetään kiellon laajentaminen ravintoloihin, joukkoruokailuihin sekä kotitalouksiin.
- Edistetään julkisen sektorin valmistuskeittiöiden keinoja vähentää ruokahävikkiä esimerkiksi myymällä tai lahjoittamalla nykyistä tehokkaammin ylimääräinen ruokatuotanto.

KESTÄVÄMPI TUOTANTO

Maatalouden modernisaatiossa on tähän asti lähinnä parannettu työn ja maatalousmaan tuottavuutta lisäämällä ulkopuolelta tuotujen, uusiutumattomien panosten (lannoitteet, energia, torjunta-aineet) ja tuontirehun käyttöä. Apuenergian ja agrokemian avulla onkin saavutettu suuria muutoksia niin hyvässä kuin pahassakin.

Seuraava maatalousmurros tulee tapahtua uusiutuvan kiertotalouden suuntaan: meidän on suljettava ravinnekiertoja ja kyettävä hyödyntämään uusiutuvaa energiaa sekä viljelytoimenpiteissä että tuotantopanoksissa.

Vihreiden tavoitteena on tehdä suomalaisesta maataloudesta maailman eettisintä ja kestäväntä. Tähän on erinomaiset mahdollisuudet viljelijöiden osaamisen, koko elintarvikeketjun läpinäkyvyyden sekä maailman puhtaimpiin kuuluvan ruoan ansiosta. Valmista ei vielä kuitenkaan ole: ilmastomuutoksen osalta puhutaan jo ilmastokatastrofista, luonnon monimuotoisuus heikkenee edelleen, tuotannon hyötysuhdetta voi kasvattaa ja tuotantoeläinten hyvinvoinnissa on parannettavaa.

Maataloudella ja maatalousympäristöllä on merkittävä rooli matkalla kohti hiilineutraalia Suomea. Viljelytapoja ja maan hoitoa kehittämällä hiiltä sitoutuu peltoon entistä tehokkaammin. Biokaasulaitokset sekä aurinkovoimalat nousevat merkittäväksi osaksi Suomen energiantuotantoa. Tavoitteena on hidastaa ilmastomuutosta vähentämällä maatalouden hiilipäästöjä ja muuttamalla maatalous nettohiilipäästäjästä hiilinieluksi.

Samalla on odotettavissa, että Pohjois-Euroopan rooli kasvaa ruoantuotannossa: meidän olosuhteemme huonontuvat todennäköisesti vähemmän, kun taas monet nykyiset tuotantoalueet kärsivät vielä enemmän esimerkiksi tulvista ja kuivuudesta. Vastuamme ruoantuotannon riittävyydestä ja kestävydestä tulee kasvamaan.

Tuotannossa omavaraisuuden ja globaalin työnjaon suhdetta on punnittava tarkkaan. Kansallinen ja alueellinen omavaraisuus on pidettävä riittävänä, mutta normaalioloissa luonnonvarojen tehokasta käyttöä tukeva tuonti ja vienti eivät ole ongelma. Muutosjoustavuuden (resilienssi) ja huoltovarmuuden kannalta on syytä suosia mieluummin ylimääräistä monimuotoisuutta kuin äärimmilleen erikoistunutta tuotantoa.

Nouseviksi ennustetut keskilämpötilat eivät kuitenkaan poista pohjoisen syksyn pimeyttä, ja sään ääri-ilmiöt tulevat todennäköisesti vain yleistymään. Leudommat talvet tuovat uusia haasteita esimerkiksi tautien ja tuholaisten lisääntymisen tai talviaikaisten ravinnepäästöjen hallinnan kanssa.

Maataloudella on muutenkin avaimet monien ongelmien ratkaisuun ja sopeutumiseen muuttuvaan tilanteeseen. Kiertotalouden tehokas soveltaminen maataloudessa tarkoittaa panostamista ravinteiden kierrätykseen: ravinteet hyödynnetään kasvuun, niiden valuminen vesistöihin estetään, vierasaineiden joutuminen ravinnekiertoon minimoidaan ja ravinteet palautetaan peltoon. Lisäksi perinnebiotooppien hoito ja ylläpitäminen sekä maatalousympäristön lajiston monimuotoisuudesta huolehtiminen ja haitallisten vieraslajien torjunta parantavat ympäristömme tilaa.

Eläintuotannon tulee tukea maatalousympäristön luonnon monimuotoisuutta ja ravinteiden kierrätystä. Parhaimmillaan sopiva määrä kotieläintuotantoa luo edellytyksiä myös kasvituotannolle; esimerkiksi maan kasvukuntoa parantava nurmiviljely sopii märehtijöiden rehuksi ja parantaa maata muita viljelykasveja varten. Samalla kun maatalouselinkeinon riippuvuus nykyisenlaisesta eläintuotannosta pienenee, avautuu mahdollisuuksia uudenlaisten ruokajärjestelmien kehittämiseen.

Elinvoimainen maaseutu omavaraisuuden ja huoltovarmuuden takaajana

Tarkastelemme ruoantuotantoa aluelähtöisesti. Sillä tavalla taataan parhaiten agroekologisen symbioosin toteutuminen, riittävä ruoantuotannon omavaraisuuden ja huoltovarmuuden toteuttaminen sekä maaseudun elinvoiman säilyminen.

Näitä alueita on Suomessa useampi ja kunkin alueen riittävästä omavaraisuudesta, ruokaturvasta sekä monipuolisesta tuotantorakenteesta huolehditaan. On strategisesti tärkeää ylläpitää ruoantuotantoa Suomessa - myös sen eri osissa. Lisäksi se on osa globaalia vastuuta, koska väestönkasvun ja ilmastomuutoksen myötä globaali ruokahuolto tarvitsee lähivuosikymmeninä kaiken mahdollisen tuotantoalan.

Riittävä ravinnon saatavuus turvataan koko väestölle kriisi- ja poikkeustilanteissa. Huoltovarmuus toteutuu tehokkaimmin, kun elintarviketuotanto on kannattavaa ja monipuolista normaalioloissa.

- Pidetään yllä maatalouden tuotantokykyä eli pellot ja muu infrastruktuuri sekä osaaminen.
- Varmistetaan, että elintarvikehuolto ei ole pelkän tuonnin varassa.
- Pidetään kotimainen ruoantuotanto riittävän monipuolisena, jotta se ei ole haavoittuvimpien tuotantomuotojen, kuten siipikarjan ja sianlihan tuotannon varassa.
- Varmistetaan maatalouden tuotantopanosten (kylvösiemenet, lannoitteet, polttoaineet, rehut ja kasvinsuojeluaineet) riittävä omavaraisuusaste.
- Edistetään maatalouden kotimaisten tuotantopanosten, kuten lannoitteiden ja polttoaineiden, tutkimusta ja kehittämistä.
- Edistetään jakamis- ja yhteisötalouden mahdollisuuksia maaseudulla.

Hiiltä sitovat, kasvukuntoiset pellot

Lämpenevä ilmasto, sään ääri-ilmiöt, kuivuusjaksot, rankkasateet ja lumettomat talvet muuttavat myös maataloutta. Säiden ja luonnon armoilla toimivan maatalouden on sopeuduttava tilanteeseen. Maatalous tulee saada nykyistä huomattavasti enemmän mukaan ilmastotalkoisiin.

Maaperän hyvästä rakenteesta huolehtiminen on olennaista, sillä humuspitoinen, tiivistymätön maa pidättää tehokkaasti vettä ja ravinteita. Se tarjoaa parhaat edellytykset maaperän hyödylliselle pieneliöstölle, joka puolestaan tehostaa ravinteiden kiertoa. Hiilen sitominen tehostuu nurmiviljelyllä sekä eloperäisellä lannoituksella ja biohiilen käytöllä.

Tarvittavan ja tavoiteltavan peltoalan määrä riippuu sekä tuotantorakenteesta että panosintensiteetistä. Ääripäinä voi nähdä yhtäältä teknokemiallis-intensiivisen kasvintuotannon, toisaalta ravinnekierrätykseen ja biologiseen typensidontaan nojaavan märehitijöiden kasvatuksen.

Maatalouden muutosjoustavuuden kannalta optimaalinen intensiteetti on mieluummin matala kuin korkea: esimerkiksi tämänhetkisessä globaalissa energia- ja ruokakriisissä laajaperäisempi tuotanto tarjoaa useampia selviytymisstrategioita kuin panosintensiivinen, vähäisen peltoalan hyödyntämiseen perustuva viljely.

“Ylimääräisen” pellon pelkkää ylläpitoa ilman välitöntä tuotantotarkoitusta voi tarkastella toisaalta huoltovarmuuden, toisaalta hiilinielujen ja luonnon monimuotoisuuden kannalta. Vihreiden mukaan hyvien peltojen ylläpitoa on syytä tukea, mutta varsinaista ruoantuotantoa alemmalla tasolla. Vajaatuottoisten turvepeltojen metsittämistä on syytä tukea. Tuotantovelvoitteen palauttamista tukien saamisen ehtona on tutkittava.

Ilmastonmuutoksen seurauksena yleistyvien sään ääri-ilmiöiden haittoja voidaan vähentää oikeilla viljelykäytännöillä ja sopeutumalla muutokseen käyttämällä oikeanlaisia kasvilajeja ja -lajikkeita. Ilmaston muuttumisen vuoksi sekä eteläisempään valoilmastoon että suomalaiseen viileään kesään sopeutuneet kasvit kaipaavat meidän oloihimme sopeuttavaa jalostusta. Näin ne kasvavat optimaalisesti ja käyttävät ravinteet tehokkaasti hyväkseen.

Peltoviljelyssä lannoittaminen on välttämättömyys, mutta ravinteiden määrän on oltava sopiva käyttötarkoitukseensa. Nyky-Suomessa viljanviljely ja eläintuotanto ovat keskittyneet eri alueille, mikä on johtanut ravinteiden alueelliseen epätasapainoon ja huonotuottoisten turvepeltojen raivaamiseen lähinnä lannanlevitystä varten lähelle eläintuotantokeskittymiä. Samalla on alueita, joissa nurmiviljelystä ja karjanlannasta on pulaa. Tavoitteena onkin pidettävä paikallisesti ja alueellisesti tasapainoisempaa tuotantoa.

- Levitetään luomun hyviä käytäntöjä tavanomaiseen viljelyyn. Hyödynnetään viljelykiertoja, joihin otetaan mukaan typensitojakasvit sekä monivuotiset, syväjuurisiet kasvit.
- Lisätään nurmiviljelyä koska se sitoo hiiltä ja parantaa maaperää. Otetaan käyttöön nurmiviljelyn hiilensidontatuki enintään puolelle viljelykierron vuosista.
- Hillitään maataloustuotannon alueellista yksipuolistumista vilja- ja karja-Suomeksi. Ravinteiden kierrätys ja maan viljavuudesta huolehtiminen helpottuu, kun kasvintuotanto ja eläintuotanto tapahtuvat yhdessä. Tuetaan peltomarkkinoiden tervehtymistä pellonraivaustarpeen vähentämiseksi esimerkiksi tarkastelemalla kansallisen maatalouspolitiikan vaikutusta peltojen hintoihin.

- Käytetään eloperäisiä lannoitteita ja kierrätyslannoitteita (esim. biokaasutuksesta) sekä pidetään lannan levitys, keinolannoitteiden sekä torjunta-aineiden käyttö kohtuullisena.
- Huolehditaan maan kasvukunnosta ja vältetään liian raskaiden koneiden käyttöä sekä turhaa maan muokkaamista.
- Kiinnitetään erityistä huomioita turvemaiden viljelyyn: nostetaan turvemaiden pohjaveden pinnan tasoa hiilitaseen parantamiseksi, siirretään turvemaiden viljelyn painopistettä nurmiin, tuetaan huonosti tuottavien turvepeltojen siirtämistä muuhun käyttöön sekä saatetaan voimaan uusien turvepeltojen raivauskielto koko EU:hun.
- Selvitetään lannoite- ja kasvinsuojeluaineiden käyttöönottoa ja vähennetään riippuvuutta torjunta-aineista: vähennetään torjunta-aineiden käyttöä sekä rajoituksin että lisäämällä neuvontaa integroidusta kasvinsuojelusta (IPM) ja vaihtoehtoisista torjuntamenetelmistä.
- Kehitetään kannusteita biologisen typensidonnassa eli palkokasvien hyödyntämisen lisäämiseksi.
- Lisätään kompostien ja biohiilen käyttöä maanhoidossa.

Monimuotoinen luonto ja puhtaat vedet

Monipuolinen maatalousalueiden luonto on syntynyt evoluution kautta ihmisen, eläinten ja kasvien vuorovaikutuksessa. Maatalouden tehostuminen on johtanut sen yksipuolistumiseen sekä maatalousalueiden luonnonvaraisen eliöstön nopeaan köyhtymiseen. Monimuotoinen, perinteisen maatalouden muovaama maatalousympäristö on maisemallisesti kaunis ja sillä on esteettinen itseisarvo. Lisäksi biodiversiteetin vähentyminen hävittää vielä tutkimattomia lajien välisiä vaikutuksia toisiinsa, kuten kasvintuhoojien vihollisiin tai haitallisimpien rikkakasvien kilpailijoihin.

Maatalouden käyttämien lajien, lajikkeiden ja rotujen määrä on vähentynyt murto-osaan aiemmasta. Ne ovat korvautuneet suurelta osin globaaleilla, muualla jalostetuilla, kannoilla. Perinteiset kannat ovat sopeutuneet suomalaisiin olosuhteisiin, vähäravinteiseen maahan ja valoilmastoomme. Jalostuksen ja viljelyn kautta niiden geenimuodot saadaan uudelleen kasvinviljelyn ja eläintuotteiden kehittäjien hyödyksi. Maatiaislajikkeiden, -rotujen ja perinnebiotooppien ylläpitäminen säilyttää arvokkaat geenivarat ja lajirikkauden myös tuleville sukupolville.

Tuhansien järvien maassa vesistöjen tilasta tulee huolehtia. Suomen vesistöt ja Itämeri ovat rehevöityneet osin maatalouden vaikutuksesta pitkän ajan kuluessa. Maatalouden kiintoaine-, ravinne- ja kemikaalipäästöjä on jo onnistuttu vähentämään. Uusien valumien estämisen pitää olla tehokasta, jolloin kaikki keinot kuten kosteikot, laskeutumisaltaat vesistöihin johtavien laskuojien päässä, turvemaiden jatkuva kasvipeitteisyys tai poikkeustapauksissa kipsikäsittelyt kyntämisen yhteydessä rannikkoalueiden savikoilla on otettava käyttöön.

Maataloustukijärjestelmää tulee kehittää edelleen maatalousympäristön luonnon monimuotoisuuden sekä vesien tilan parantamiseksi.

- Kannustetaan maatiaislajikkeiden, -rotujen ja -kantojen hyödyntämistä sekä monipuolistetaan tilojen tuotantoa.
- Lisätään laidunnusta erityisesti luonnonlaitumilla, eli metsälaitumilla ja niityillä. Korvataan maataloustuella perinnebiotooppien (metsälaitumet, niityt, kedot) hoitoon (raivaus, laidunnus ja niitto) tarvittava työ.
- Turvataan kotimaisen kasvinjalostuksen jatkuminen tavoitteena ilmastonmuutokseen sopeutuvien ja geneettisesti monimuotoisten lajikkeiden kehittäminen ja ylläpito.
- Kiinnitetään huomiota metsätalouden käytäntöihin peltojen reunametsien osalta.
- Kehitetään maatalouden jätevesien hallintaa neuvonnalla ja huolehtimalla, että ympäristösäädökset toimeenpannaan asianmukaisesti esimerkiksi kunnissa.
- Estetään valumat vesistöihin. Valumat estää parhaiten elävä, humuspitoinen, vettä ja ravinteita pidättävä maa, joka parhaimmillaan syntyy luomuviljelyn monipuolisessa viljelykierrrossa. Lisäksi edistetään suojavyöhykkeiden käyttöä ja kasvipeitteisyyttä, jotta kasvukauden ulkopuolella valumat pienenevät.
- Edistetään tulvaherkimpien peltojen ennallistamista kosteikoiksi sekä olemassaolevien kosteikkojen hoitoa laiduntamalla ja niittämällä.

Lisää luomutuotantoa

Luomuviljelyn tavoitteet ovat pitkälti vihreiden tavoitteiden mukaisia: ruokaa tuotetaan paikallisin uusiutuvien luonnonvarain mahdollisimman pienin ympäristöhaitoin, sosiaalisesti kestäväällä tuotantorakenteella.

Kehitetään nykyistä luomutuotantoa kohti resurssitehokkaampaa ja markkinasuuntatuneempaa tuotantoa. Tavoitteena on, että vuonna 2030 luomun osuus peltopinta-alasta on 30 % (vuonna 2022 osuus oli 15 %). Siirretään luomun elementtejä, kuten viljelykierto sekä eläinten hyvinvointiin liittyviä vaatimuksia, tavanomaiseen tuotantoon.

Pitkällä tähtäimellä kehitetään ympäristökorvausmalli, jossa luomun tuotantoteknisiä osia (torjunta-aineiden välttäminen, ravinteiden kierrätys) siirretään tukipoliittisesti kaiken viljelyn käytettäväksi. Kun viljelijä valitsee koko keinovalikoiman, voidaan tuotanto lopulta sertifioida luomuksi markkinoita varten. Malli tukisi nykykäytäntöä paremmin vähittäistä siirtymistä luomuun, ja siten ekologisten viljelykäytäntöjen yleistymistä. Tällöin nykyisenkaltainen luomuosuus peltopinta-alasta ei enää olisi oleellinen mittari tuotannon kehittämisessä. Tuotannon lisääntyessä myös luomun raskaita hallinnointikäytäntöjä tulee kehittää ja keventää.

- Kasvatetaan luomun satokasvivaatimusta nykyisestä 30 prosentista 50 prosenttiin.

- Lisätään luomuruoan osuutta julkisissa hankinnoissa.
- Kehitetään luomutukea vähittäistä siirtymistä tukevaksi, esimerkkinä eläinten hyvinvointikorvaus.
- Kehitetään ja kevennetään luomun sertifiointikäytäntöjä.
- Turvataan luomutuotannon tutkimus- ja kehitysresurssien riittävyys.

Lisääntyvä kasviproteiinien tuotanto

Tulevaisuudessa yhä suurempi osa viljelymaasta käytetään kasviproteiinien viljelyyn ihmisravinnoksi ja yhä pienempi osa eläinten rehuntuotantoon tai polttoaineeksi. Tällainen rakennemuutos tuotannossa ei tapahdu itsestään, vaan se vaatii aktiivista politiikka ja toimintaa toteutuakseen.

Tällä hetkellä eläintuotanto on viljelijälle usein kannattavin viljelymuoto huolimatta siitä, että eläintuotannon kustannukset ovat tyypillisesti korkeammat kuin kasvintuotannon. Lisäksi monia viljelijöitä sitoo nykyiseen tuotantonsa vuosikymmenien päähän ulottuvat lainat sekä investoinnit, joita tuottajan on pitänyt tehdä säilyttääkseen kilpailukykynsä.

Varmistetaan, että kasviproteiinien viljely on maataloustuottajalle houkutteleva vaihtoehto. Panostetaan samalla kasviproteiiniviljelyn kehittämiseen: tutkimukseen, tuotekehitykseen, proteiinikasvien jalostukseen sekä viljelytekniikoiden ja sadonkorjuumenetelmien kehittämiseen. Näin osaltaan parannetaan proteiinikasviviljelyn houkuttelevuutta.

Kasviproteiiniviljelyn kannattavuuden takaamiseksi ja sitä kautta houkuttelevuuden lisäämiseksi tuotteiden jatkojalostaminen on avainasemassa. Suomessa kannattaa keskittyä tuottamaan laadukkaita kuluttajatuotteita, jotka tarvitsevat pohjaksi laadukkaita maataloustuotteita. Samalla on toki syytä muistaa, että riittävät volyymit ovat olennaisia niin elintarviketeollisuudelle kuin kaupallekin. Mitä enemmän kasvipohjaisia raaka-aineita jalostetaan korkean lisäarvon kuluttajatuotteiksi ja brändeiksi, sitä suuremmaksi nousee myös alkutuotannon merkitys ja arvo.

- Tehdään kasvinviljelystä kannattavampaa ja tuottoisampaa kehittämällä parempia viljelykäytäntöjä sekä jalostamalla Suomen olosuhteisiin parempia lajikkeita.
- Lisätään tutkimusta sadonkorjuu- ja kuivauskäytäntöjä kehittävästä menetelmästä ja teknologioista, jotta kaikille satokomponenteille saadaan mahdollisimman suuri lisäarvo. Tuetaan myös kasviperäisen luomuviherrannoitteen sekä vaihtoehtoisen fosforipitoisen lannoitteen kehittämistä. Ne vähentävät tarvetta eläinten lannalle.
- Varmistetaan valkuaiskasvien kilpailukykyä tarvittaessa myös tukipolitiikan keinoin.
- Tuetaan viljelijöiden mahdollisuutta osallistua jatkojalostukseen esimerkiksi osuuskuntatoiminnan tai muiden verkostojen kautta.

- Annetaan maatalousalan tutkimuksessa ja koulutuksessa proteiinikasvien jatkojalostusmenetelmille huomattavasti nykyistä merkittävämpi rooli.
- Edistetään siirtymistä keinolannoitteista orgaanisten lannoitteiden ja maanparannusaineiden käyttöön.

Maailman eettisin ja kestävin eläintuotanto

Eläimellä on itseisarvo, joka tulee tunnustaa ja tunnistaa myös eläintuotannon osana.

Suomalaisen eläintuotannon tulee olla eettisesti ja ekologisesti maailman huipputasoa ja sen tulee jakautua tasaisemmin koko maassa. Eläinsuojelusäädösten uudistus on tehtävä kunnianhimoisesti saattaen säädökset vastaamaan ajantasaista tutkimustietoa ja muuttuneita käsityksiä eläinten hyvinvoinnista. Tuotantoeläimille on varmistettava jo lain minimivaatimuksina mahdollisuus hyvinvoinnille tärkeiden fyysisten ja käyttäytymistarpeiden toteuttamiseen ilman poikkeuksia. Tiukka eläinten hyvinvointilaki on myös tuottajan etu. Sen ansiosta tuottaja välttää investoinnit tuotantoon, joka on laillista mutta ei muutaman vuoden päästä kelpaakaan kaupalle, kuluttajille tai elintarvikeyrityksille.

Samalla meidän tulee tukea EU-tasolla valmistettavaa tiukkaa sääntelyä siten, että eläintuotannon hyvät käytännöt standardoidaan ja eläinten hyvinvoinnille haitalliset käytännöt sekä tuotantomuodot lopetetaan koko EU:ssa, mukaanlukien turkistuotanto. EU:n alueelle tuotavien eläintuotteiden tulee täyttää samat hyvinvointi- ja turvallisuusvaatimukset. Se parantaisi tuotantoeläinten hyvinvointia myös globaalisti.

Eläintuotannolla on merkittävä vaikutus kasvihuonekaasupäästöihin. Eläintuotannon ilmastopäästöjä voidaan vähentää parhaiten vähentämällä kaikenlaisten eläintuotteiden kulutusta. Samalla on varmistettava, että kulutus ja tuotanto ovat kestäväällä pohjalla. Tuotannon osalta se tarkoittaa viljelytekniikkaa, eläinten ruokintaa sekä eläinten hyvinvointia.

- Panostetaan EU-tasolla eläintuotannon käytäntöjen muuttamiseen ja lihantuotannon vähentämiseen. Edistetään Euroopan komission ja parlamentin tavoitetta kieltää tuotantoeläinten häkkikasvatus End the Cage Age -aloitteen mukaisesti (mm. kanat, ankat, hanhet, kanit, emakot, vasikat) ja vaaditaan eläinten hyvinvointia vähentävien poikkeusten kumoamista kaikissa EU-maissa (esim. sian saporoiden katkaisu) .
- Ohjataan investoinneilla, neuvonnalla ja tukipolitiikalla maltillisiin eläinmääriin ja laumakokojen pienentämiseen.
- Mahdollistetaan ulkoilu kaikille tuotantoeläimille ja laiduntaminen märehitijöille, huomioiden eläin- ja rotukohtaiset rajoitukset sekä eläintautiriski.
- Tuotantoeläinten vapaa liikkuminen laitumilla lisää petovahinkojen riskiä. Varmistetaan riittävät resurssit petovahinkojen ennaltaehkäisyyn erilaisin suojausmenetelmin ja neuvonnan keinoin.

- Pyritään myös jalostuksen avulla turvaamaan eläimen lajinmukainen elämä. Tuotannossa ja jalostuksessa tulee suosia eläinlajeja, rotuja ja kantoja, joihin ei ole esimerkiksi jalostuksen seurauksena kehittynyt eläimen terveyttä tai hyvinvointia heikentäviä ominaisuuksia. Kielletään sellaisten tuotantoeläinten tuotanto ja jalostus, joiden yksilöillä on esim. selkeitä liikkumista tai muuta normaalia toimintaa rajoittavia ominaisuuksia.
- Tunnistetaan eläinten kognitiiviset kyvyt ja tarjotaan niihin sopivaa viriketoimintaa sekä poistetaan käytännöt, joiden jo tiedetään aiheuttavan tuotantoeläimille turhautumista, stressiä tai kärsimystä.
- Panostetaan eläinten hyvinvoinnin tutkimukseen ja lisätään oppilaitoksissa koulutusta eläinten hyvinvoinnista ja siihen liittyvistä paremmista käytännöistä.
- Edellytetään hyvinvointikorvauksen saamiseksi todellisia ja todennettuja eläinten hyvinvointia edistäviä parannuksia. Kielletään porsitushäkit, parsinavetat ja verkkopohjahäkit eläintenpidossa ja taataan jatkuva juomaveden saanti.
- Jatketaan työtä antibioottien käytön rajoittamiseksi vain välttämättömiin hoitoihin.
- Helpotetaan tilateurastamojen perustamista ja toimintaa sekä vähennetään tuotantoeläinten teurastusmatkojen pituutta. Ajetaan EU:n eläinkuljetuslainsäädäntöön huomattavia tiukennuksia, joilla turvataan eläinten hyvinvointi ja kielletään pääsääntönä yli 8 tuntia kestävät teuraseläinkuljetukset. Kielletään elävien teuraseläinten vienti EU:n ulkopuolelle.
- Edistetään eläinten hoitajien jaksamista ja turvataan matalan kynnyksen tuki- ja neuvontapalvelua eläinten hoidon ongelmissa.
- Huolehditaan eläinsuojeluneuvonnan ja valvontaeläinlääkäreiden riittävydestä joka puolella Suomea. Turvataan valvontaeläinlääkäreiden riittävä määrä ja yhtenäiset käytännöt, joilla pystytään puuttumaan tehokkaasti todellisiin eläinsuojeluongelmiin unohtamatta eläinten omistajan oikeusturvaa.
- Ulotetaan luomustandardien hyvinvointivaatimukset kaikkiin tuotantoeläimiin ja kehitetään standardeja yhä edelleen huomioimaan paremmin eläinten tarpeet ja oikeudet.

Energiayliomavarainen maatalous

Maatalous ja maatalousympäristö voivat tuottaa puhdasta energiaa sekä omiin että laajemmin yhteiskunnan tarpeisiin. Ohjataan maataloutta lannan ja nurmibiomassan kasvavaan hyödyntämiseen biokaasun ja kierrätysravinteiden tuotannossa sekä siirtymään fossiilisen energian käytöstä kohti paikallista ja uusiutuvaa energiaa.

Biokaasulaitokset voivat olla tilakohtaisia, mutta ne vaativat isoja investointeja, omanlaistaan prosessiosaamista ja jatkuvaa käyttöä. Siksi on syytä panostaa myös tilojen yhteisiin laitoksiin. Huolehditaan siitä, että ihmisravinnoksi kelpaavaa biomassaa ei käytetä biokaasutuotannon raaka-aineena.

Tällä hetkellä maataloussektorilla fossiilista energiaa tuetaan noin sadalla miljoonalla eurolla vuodessa. Suunnataan maatalouden energiatuet fossiilienergiasta uusiutuvaan energiaan. Tämä on yksi keskeinen askel kohti hiilineutraalia yhteiskuntaa siirryttäessä.

Bioenergian ympäristöystävällisyys riippuu kuitenkin erittäin vahvasti siitä, miten se on tuotettu. Biokaasulle tuleekin luoda tiukat kestävyyskriteerit ennen kuin sen tukemista lähdetään laajentamaan.

- Lisätään maatalouden biokaasun tuotantoa merkittävästi.
- Mahdollistetaan biokaasulla tuotetun energian myynti tilan ulkopuolelle.
- Luodaan biokaasurahasto, joka rahoittaa osan biokaasuinvestoinnista. Loppuosa rahoitetaan esimerkiksi pankkilainalla. Biokaasurahastosta saatava laina on aluksi lyhennysvapaa, ja rahaston tuotto-odotukset ovat maltilliset (vrt. entisen TEKES:n tuotekehityslaina).
- Lisätään biokaasun tuotantoon liittyvää neuvontaa ja koulutusta.
- Puretaan mahdolliset hallinnolliset esteet tilojen yhteisiltä biokaasulaitoksilta.
- Kehitetään edelleen nurmibiokaasun tuotantoa.
- Lisätään liikennemetaanin käyttöä julkisin hankinnoin ja tankkauspistein.
- Lasketaan biokaasun syöttötariffin alarajaa esimerkiksi tasolle 50 kVA.
- Laajennetaan biokaasuautojen muuntamistuki koskemaan myös maatalouden koneita.
- Jatketaan edelleen aurinko- ja tuulivoiman rakentamista myös maataloilla erilaisin soveltuvien toimin.
- Tuetaan lämpöpumppujen ja hukkalämmön hyödyntämistä osana maatilojen kestäviä energiaratkaisuja.
- Hyödynnetään ihmisravinnoksi kelpaamaton ruoka-aines täysimääräisesti biopolttoaineiden tuotannossa. Biopolttoaineita varten ei tule käyttää erillistuotantoa tai ekologisesti haitallisia ainesosia. Hyödynnetään biopolttoaineiden tuotannon jakeet rehu- ja eläintuotannossa.

KESTÄVÄMPI TALOUS JA YHTEISKUNTA

Tavoittelemme maataloutta, joka on myös taloudellisesti kestävä. Tuottajan tulee saada tuotteestaan markkinoilla riittävä korvaus. Näin ei tällä hetkellä ole, vaan tuottajan elintärkeästä työstä saama korvaus on liian alhainen. Kun kannattavuus paranee ja kun nykyistä suurempi osa maatalouden tulonmuodostuksesta saadaan markkinoilta, yhteiskunnan tukia suunnataan asioihin, joista markkinoilta ei saa täyttä korvausta - eli ekosysteemipalveluihin.

Maataloustukia suunnataan siis korvaukseksi tilojen tuottamista ekosysteemipalveluista, kuten hiilen sidonnasta, vesiensuojelusta, luonnon monimuotoisuudesta, ravinteiden kierrätyksestä, pölytyksestä, maisemasta ja tuotantoeläinten hyvinvoinnista.

Suomalaisen maataloustuotannon kannattavuutta parannetaan ja tukiriippuvuutta vähennetään monipuolisin keinoin. Kehitetään myös maatalouden valvontaa ja byrokratiaa nykyistä inhimillisemmäksi sekä panostetaan alan houkuttelevuuteen.

Vihreät haluaa pitää suomalaisen maaseudun elinvoimaisena ja maataloudella on tässä merkittävä rooli. Ruoantuotannon riittävä omavaraisuus sekä kriisitilanteiden huoltovarmuus on varmistettava - myös tuotantopanosten eli polttoaineiden, lannoitteiden, kasvinsuojeluaineiden sekä valkuaisen osalta.

Maataloustuotannon osaaminen, tuotteiden jalostus sekä infrastruktuuri ovat myös keskeinen osa huoltovarmuutta. Niistä on pidettävä kiinni sekä kehitettävä edelleen.

Optimaalisen tilakoon määrittely ei ole järkevää, koska kaikenkokoisilla tiloilla on väliä maaseudun elinvoiman, luonnon monimuotoisuuden sekä ruoantuotannon kannalta.

Kannattava maatalous

Kannattavuuden parantaminen on avainasemassa maatalouden kehittämiseksi. Pyritään siis löytämään monipuolisesti keinoja kannattavuuden kasvattamiseksi. Parannetaan myös tuottajien jaksamista, varmistetaan alan houkuttelevuus myös nuorille ja vähennetään byrokratiaa.

Tällä hetkellä maatalouden kannattavuus on huono: viljelijän keskimääräinen tuntipalkka on noin viisi euroa ja korko pääomalle hieman yli yhden prosentin. Viljelijöiden rooli alkutuottajina on haastava, etenkin kaupan vahvan aseman vuoksi. Markkinatalouden pelisääntöjä kunnioittaen lisätään elintarvikeketjussa reilua tulonjakoa

Suomen ruokamarkkinoilla vallitsee epätäydellinen kilpailu, jossa vähittäiskaupalla on määräävä markkina-asema. Vahva asema on mahdollistanut, että kauppa on saanut siirrettyä omat kustannusten nousunsa ruoan kuluttajahintoihin. Maatalous ja elintarviketeollisuus eivät ole siinä onnistuneet.

Maataloustuottajien neuvotteluvoima ruokaketjussa on erityisen heikko, koska heitä on paljon ja he ovat hajallaan. Heikko neuvotteluasema on johtanut siihen, että tuotannossa tapahtuneita rajuja kustannusnousuja ei ole saatu siirrettyä tuottajahintoihin.

EU-lainsäädäntö sallii jo nykyisin tuottajien yhteistyön ja tarjonnan keskittämisen tuottajaorganisaatiokonseptin kautta, mutta tarvitaan lisää keinoja tuotannon kannattavuuden parantamiseksi.

- Edistetään kaupan kilpailun lisääntymistä. Puututaan kaupan liialliseen keskittymiseen lisäämällä kilpailu- ja kuluttajaviraston sekä markkinaoikeuden resursseja.

- Alkutuottajille pitää sallia merkittävämpi järjestäytyminen markkinaedunvalvonnassa. Alkutuotannon neuvotteluaseman parantaminen edellyttäisi tuottajien keskinäisen kaupallisen edunvalvonnan vahvistamista hyödyntäen esimerkiksi tuottajaorganisaatioita. Elintarvikemarkkinalaki ja -valtuutettu eivät ole vaikuttaneet tilanteeseen toivotulla tavalla.
- Selvitetään monipuolisesti maatalojen kannattavuuden parantamista ja tukiriippuvuuden vähentämistä.
- Lisätään tilakohtaista tai muuten pienimuotoista maataloustuotteiden jalostusta elintarvikkeiksi.
- Julkiset elintarvikehankinnat on kilpailutettava niin, että ostettavat eläintuotteet täyttävät vaatimukset, joita Suomessa toimivan tuottajan ja jalostajan on noudatettava. Tuotekohtaisilla lisävaatimuksilla suomalaiset elintarvikeketjun toimijat saadaan samalle viivalle EU:n sisämarkkinoilta ja EU:n ulkopuolelta tulevan tarjonnan kanssa ja kilpailu- ja hankintalainsäädännön puitteissa.
- Laajennetaan alkuperämerkinnät kattamaan myös ravintolaruoka sekä joukkoruokailut. Edistetään eläintuotteiden hyvinvointimerkintöjen kehittämistä.
- Varmistetaan, että EU-tasolla ei sallita maakohtaisia poikkeuksia tuotantoeläinten hyvinvointiin tai viljelykäytäntöihin liittyen. Näin sääntely on yhtenäistä ja siten reilua koko EU:n alueella.
- Otetaan käyttöön antibioottivero Suomessa myytävälle lihalle. Tämä parantaa suomalaisen, lähes antibiooteista vapaan lihan kilpailuasemaa.
- Poistetaan teollisuus- ja elintarvikekäyttöön tarkoitetun hampun viljelyn tarpeettomat rajoitukset.
- Selvitetään Tanskan mallin mukaisten paikallisten ratkaisuraatien perustamista. Raadit miettivät maatalouden kehittämistä sekä etsisivät ratkaisuja erilaisiin ongelmiin. Raatien ratkaistavaksi voi tuoda myös viranomaisratkaisuihin liittyvät ristiriitatilanteet.
- Tarjotaan koulutusta elintarvikkeiden tuote- ja palvelusuunnitteluun.
- Puututaan ruoan harhaanjohtavaan mainontaan.
- Tuetaan viljelijöiden organisoitumista esimerkiksi osuuskunniksi tai tuottajaorganisaatioiksi, jotka yhdessä jatkojalostavat raaka-aineita, käyttävät yhteisiä koneita tai perustavat biokaasulaitoksia.

Inhimillinen byrokratia

Haluamme myös inhimillistää maatalouteen liittyvää byrokratiaa. On tärkeä valvoa julkisen rahan käyttöä sekä tuotantoeläinten hyvinvointia. Kuitenkin maatalouden kaavamaisista valvontaa pitää muuttaa riskiperusteisuuden suuntaan.

Asennemuutos säännösten, direktiivien ja ohjeiden tulkinnessa on tarpeen.

Turvallisuudesta, ympäristöstä ja eläinten hyvinvoinnista on huolehdittava, ja samalla säädösten, etenkin EU-säädösten, kansallisen tulkinnan on oltava asiallista. Tulkintojen pitää myös olla ennustettavia eli ne eivät voi vaihdella alueellisesti tai eri ajankohtina. Näin varmistetaan alan kehittyminen, yrittäjyys sekä reiluus.

- Siirrytään kohti riskiperusteista valvontaa ja kasviviljelyssä kehitetään myös omavalvontajärjestelmiä.

- Karsitaan elintarviketurvallisuuteen liittyvää byrokratiaa sekä maksuja, kun se ei vaikuta tosiasiallisesti elintarviketurvallisuuteen.
- Muutetaan tuki- ja elintarvikevalvonnan asennetta enemmän neuvovaksi ja tukevaksi kuin sanktioivaksi. Sanktiot kuuluvat niille, jotka tahallaan ja omaa etua tavoitellen rikkovat ehtoja.
- EU-ohjelmakaudella 2021–2027 viranomaisten tekemä peltojen etä- ja muu digivalvonta lisääntyy, mikä osaltaan voi vähentää viljelyyn kohdistuvaa byrokratiaa. Kehitetään edelleen sähköisiä työkaluja ja toimintamalleja, joiden avulla voidaan toisaalta helpottaa tuottajien byrokratiataakkaa ja toisaalta parantaa valvonnan laatua ja oikeudellisuutta. Muutokset tulee tehdä viljelijän oikeusturvaa ja yksityisyydensuojaa kunnioittaen.
- Tilanteissa, joissa satovuosi on poikkeuksellisen huono tai tukimaksatukset viivästyvät, pidennetään verovelkojen maksuaikoja, mahdollistetaan aiempi pääsy velkasaneeraukseen ja lisätään joustoa korkotukilainojen eräpäiviin.
- Satovahinkoihin ja katovuosiin varautumisissa nojataan ensisijaisesti vakuutuksiin. Varmistetaan, että näihin vakuutuksiin liittyvä sääntely on asianmukaista.
- Edistetään maatilojen kykyä sopeutua yhä kompleksisempaan toimintaympäristöön esimerkiksi kehittämällä laadunhallintajärjestelmiä, riskeihin varautumista sekä ylipäätään maatilojen suunnitelmallista kehittämistä ja johtamista tapoina toipua yllättävistä tilanteista. Otetaan tämä toipumiskyky (resilienssi) osaksi maatalouden kannattavuuden arviointia.

Kohti kestävää tukipolitiikkaa

Haluamme uudistaa maataloustukijärjestelmää kestävämmäksi. Nykyinen tukijärjestelmä ei toimi tehokkaasti ympäristön tai maatalousyrittäjien kannalta: ilmastonmuutos etenee, luonnon monimuotoisuus heikkenee ja maanviljelyn kannattavuus on surkea. Maataloustukipolitiikalla tulee vastata näihin asioihin nykyistä paremmin.

Maataloustukia on Suomessa maksettu 1920-luvulta saakka. Tukia maksetaan kaikissa länsimaissa, perusteen hieman vaihdellessa Yhdysvaltain satovahinkoihin varautumisesta ja EU:n vastaavasti maatalouden harjoittamisesta eri puolella unionia. Suomalainen maataloustukipolitiikka on vuosikymmenien saatossa kehittynyt kansallisista maataloustuloneuvotteluista EU-jäsenyyden myötä EU:n maksamiksi maataloustuiksi sekä Suomessa EU:n erityisluvalla maksetuiksi kansallisiksi maataloustuiksi.

Tukimuotoja on useita erilaisia suorista peltohehtaaruista eläinten hyvinvoinnin tukemiseen. Tukien perusteetkin ovat moninaiset: ruoantuotannon varmistaminen, peltojen kasvukunnon ylläpito, viljelijöiden toimeentulon ja jaksamisen takaaminen, ympäristöstä huolehtiminen, maaseudun elinvoiman ylläpito, ruoantuotanto maan eri osissa, tuotannon kehittäminen sekä tuotantoeläinten hyvinvointi. Nämä ovat myös vihreiden mielestä tärkeitä asioita.

Tällä hetkellä Suomessa maksetaan tukia maataloudelle vuosittain noin 2,2 miljardia euroa. Tästä tukipotista 780 miljoonaa tulee EU:n yhteisestä maatalouspolitiikasta (Common Agriculture Policy, CAP). Osa EU:n maksamista maataloustuista vaatii myös kansallista rahoitusta, jonka osuus tällä hetkellä on 20 %. Tämän kansallisen rahoitusosuuden lisäksi Suomi maksaa vuosittain 950 miljoonaa euroa omia kansallisia maataloustukia. Lomitustukeen käytetään vuosittain hieman yli 200 miljoonaa euroa.

Toteutetaan tukijärjestelmän kokonaistarkastelu ja tehdään tarvittavat uudistukset kohti kestävämpää ja kannattavampaa maataloutta. Tavoitteena on kehittää maataloustuotantoa eläinten kannalta eettisempään ja ympäristön ja ilmaston kannalta kestävämpään suuntaan, lisätä kotimaisen kasviproteiinin tuotantoa ja parantaa kotimaisen elintarviketuotannon huoltovarmuutta ja kriisinkestävyyttä. Maataloustukien tarkoituksena ei tule olla ruoan kuluttajahintojen alentaminen, sillä pienituloisten ostovoiman turvaamiseen on olemassa parempia keinoja. Vähennetään tukia asteittain riittävän pitkällä siirtymäajalla aloittaen turkistarhauksen tuista ja muista eläintuotannon kestävämmien tuotantotapojen tuista

Pitkän tähtäimen tavoite maataloustukipolitiikassa on siirtyminen kohti tulosperusteisuutta sekä kustannus-hyöty-arvioihin perustuvaa tukemista. Tällä hetkellä tukia maksetaan pääsääntöisesti toimista, joiden ajatellaan parantavan ympäristön tilaa tai eläinten hyvinvointia. Yleensä näin käykin, mutta ei aina. Tuloksista maksaminen sekä kustannus-hyöty-arviointi parantavat tuloksia ja tehostavat julkisen rahan käyttöä. Tällainen siirtymä vaatii kuitenkin lisää tutkimusta ja selvityksiä.

Ohjelmassamme on asetettu useita tavoitteita kohti kestävämpää maataloustuotantoa. Tukipolitiikalla ohjataan kohti näitä tavoitteita. Tunnistamme sen, että osa ehdottamistamme muutoksista voi lisätä tukien vastikkeellisuutta ja siten byrokratiaa. Pyritään kaikin tavoin välttämään turhaa byrokratiaa ja hyödyntämään olemassaolevaa tietoa.

Maataloustukijärjestelmää muutettaessa on aivan keskeistä selvittää ajateltujen muutosten vaikutus ennen niiden tekemistä. On tärkeä ymmärtää, että valtio on ikään kuin viljelijän sopimuskumppani, jonka toiminnan tulee olla pitkällä aikavälillä ennustettavaa. Tasapainoilu muutosten ja ennustettavan toimintaympäristön välillä on vaikeaa, mutta sitäkin tärkeämpää.

EU:n yhteinen maatalouspolitiikka CAP ohjaa eurooppalaista maataloutta aina seitsemän vuoden tukikausissa. Perustuen (pilari yksi) ehdollisuus asettaa tukien saamisen vaatimukset yli lainsäädännöllisen minimin, maaseudun kehittämiseen (pilari kaksi) liittyvissä tuissa korvataan edellistä tiukemmista vaatimuksista aiheutuvia kustannuksia (esim. ympäristökorvaus).

Vihreiden tavoitteena seuraavalle ohjelmakaudelle on:

- Siirretään rahaa suorista hehtaarisidonnaisista tuista (pilari 1) ekosysteemipalveluiden tukemiseen sekä maaseudun kehittämiseen (pilari 2). Varmistetaan, että EU:n maatalousbudjetin pienentämisessä leikkaukset kohdistuvat nimenomaan pilari 1:n suoriin tukiin.

- Muutetaan pilari 1:n hehtaari-perusteinen perustuki progressiiviseksi niin, että isoilla tiloilla ha-tuki vähitellen pienenee. Tämä korvaa Euroopan komission ehdottaman tukikaton, joka johtaisi helposti hallinnolliseen keinotteluun. Progressiivisella perustuella varmistetaan, että suurin osa tukieuroista ei päädy muutamille isoille tiloille.
- Pidetään perustukiehdossa tiukka ehdollisuusvaatimus ympäristö- ja hyvinvointikriteereissä. Palautetaan sadonkorjuuvelvoite pääpiirteissään ja otetaan käyttöön sekä viljelyn viisivuotissuunnitelma että viljelykierto luomun lisäksi myös tavanomaiseen viljelyyn.
- Satovahinkoihin ja katovuosiin varautumisissa nojataan ensisijaisesti vakuutuksiin. Varmistetaan, että näihin vakuutuksiin liittyvä sääntely on asianmukaista. Vanhanmallisten katokorvausten sijaan valtion tulisi tukea vakuutusten hankkimista.
- Osana EU:n yhteistä maatalouspolitiikkaa on olemassa pienten tilojen tuki. Viisitoista jäsenmaata on ottanut sen käyttöön, mutta Suomi ei ole. Selvitetään pienten tilojen tukijärjestelmän käyttöönottoa myös Suomessa.
- EU:n maatalous- ja kauppapolitiikkaa tulee kehittää suuntaan, joka tukee kehittyvien talouksien maataloustuotteiden pääsyn eurooppalaisille markkinoille.

Kansallisesti maksetut maataloustuet koostuvat sekä EU-tukien kansallisista osuuksista että Suomen itse maksamista kansallisista tuista. Alla olevat linjaukset koskevat kansallisia tukia. On tärkeä muistaa, että tehtäessä tukipolitiikkaan muutoksia, vaikutukset - myös yhteisvaikutukset - on syytä tarkastella ja selvittää etukäteen.

- Vähennetään kansallisia eläinyksikkökohtaisia tukia sekä eläintuotteiden tuotantosidonnaisia tukia pitkällä siirtymäajalla.
- Kansalliset kotieläintuet suuntautuvat etenkin Itä- ja Pohjois-Suomeen, eli C-tukialueelle. Kun niitä vähennetään, lisätään samalla jonkin verran C-tukialueen hehtaari-perusteista tukea ja avataan korvauskelpoisuus (luonnonhaitta- ja ympäristökorvaus) myös ns. raiviopelloille, ei kuitenkaan turvemaille.
- Kehitetään eläinten hyvinvointikorvauksia: lisätään rahoitusta eläinten hyvinvointikorvauksiin; mahdollistetaan hyvinvointikorvaukset myös pienemmille tiloille; kasvatetaan toimenpidekohtaisen tuen määrää huomattavasti nykyisestä; ja nostetaan vaatimustasoa merkittävästi, jolloin tuettavilla toimenpiteillä parannetaan nykyistä enemmän eläinten hyvinvointia.
- Säilytetään ympäristökorvausjärjestelmä tukimuotoineen. Vähennetään siihen liittyvää byrokratiaa esimerkiksi poistamalla erillinen liittymismenettely. Näin jokainen viljelijä voi saada korvausta ympäristöön liittyvien toimenpiteiden toteuttamisesta. Lisätään ympäristökorvauksen piiriin uusia tukikohteita: maatalousmaan hiilensidonta (nurmiviljely), viljeltävien kasvilajien määrä, typensitojakasvit tai typpilannoitteista luopuminen sekä kemiallisesta kasvinsuojelusta luopuminen. Varmistetaan, että ympäristökorvausjärjestelmän rahoituksen mahdollinen loppuminen kesken kauden voidaan paikata kansallisella rahoituksella, kun toimet ovat vaikuttavia.
- Kehitetään lomitusjärjestelmää edelleen toimimaan mahdollisimman joustavasti ja tehokkaasti rinnakkain palvelusetelimallin kanssa. Selvitetään lomituspalvelun käyttöä ja toimivuutta maakuntakohtaisesti ja etsitään aktiivisesti uusia ja eläinturvallisuuden takaavia paikallisia lomitusratkaisuja. Poistetaan siirtymäajalla lomitustuki turkistuotannolta.

- Kehitetään investointitukia: muutetaan investointitukien ehtoja niin, että mahdollistetaan myös pienempi tilakoko; suunnataan investointitukia eläinten hyvinvointiin liittyviin parannuksiin sekä biokaasuinvestointien toteuttamiseen.
- Mahdollistetaan investointitukien käyttö myös käytettyjen koneiden ja laitteiden hankintaan.
- Suunnataan tukia kasviproteiinien tuotantoon: lisätään valkuaiskasvituen määrää ja mahdollistetaan seosviljely viljan kanssa; huomioidaan maataloustuissa kasvituotantoon liittyvät riskit (sääolosuhteet) sekä tuetaan kasviproteiinituotannon monipuolistumista, jotta eläinten rehuotuotannon rinnalle nousee yhä enemmän ihmisravinnoksi sopivaa kasviproteiinia.
- Kehitetään maataloustukien maksuperusteiden muutosta kohti tulosperusteisuutta sekä kustannus-hyöty-arvion käyttöönottamista.
- Varmistetaan, että maataloustuet ovat käytettävissä myös uudenlaiseen ruoantuotantoon silloin kuin se on perusteltua.

Hyvinvoivat viljelijät ja houkutteleva ala

On tärkeää saada alalle eri-ikäisiä ja eri taustoista tulevia uusia, motivoituneita viljelijöitä, jotka ovat kiinnostuneita kestävästä maataloustuotannosta ja tuovat mukanaan uusia ajatuksia sekä kehittävät uusia käytäntöjä. On tärkeää edistää sukupolvenvaihdoksia ja perhepiirin ulkopuolisille henkilöille tapahtuvia tilakauppoja.

Työterveyden tärkeän roolin lisäksi tulee edistää monialaista ennaltaehkäisevää tukea esimerkiksi neuvonnan kautta.

Motivoituneiden kestävästä maataloustuotannosta kiinnostuneiden henkilöiden alalle siirtymisen esteitä tulee purkaa kaikin keinoin. Opiskelun tulee olla joustavaa ja aikuiskoulutautumisen ja elinikäisen oppimisen tulee olla mahdollista myös maatalousalalla.

Kaikkien ei tarvitse olla viljelijöitä, vaan maatalous tarvitsee myös työntekijöitä ja koneurakoitsijoita. Erikoistuminen ja yhteistyö mahdollistavat tarkoituksenmukaisemmat toimintatavat. Esimerkiksi urakoitsijalla on mahdollisuus tehdä koneinvestointeja ja erikoistua tiettyyn työvaiheeseen aivan eri tasolla kuin maatalousyrittäjällä. Huomioidaan koulutuksessa myös nämä maatalouden tärkeät roolit ja yhteistyön merkityksellisyys.

- Säilytetään hehtaariperusteinen nuoren viljelijän EU-tuki.
- Kansallinen nuoren viljelijän EU-tuki muutetaan starttirahatyypiseksi tueksi, joka ei ole sidonnainen peltohehtaareihin.
- Muutetaan 'nuoren viljelijän tuki' muotoon 'aloittavan viljelijän tuki' ja nostetaan ikäraja nykyisestä 40 vuodesta 45 vuoteen.
- Otetaan luopumistuki uudelleen käyttöön hieman muokattuna: ehtojen mukainen vähintään viiden vuoden sitoutuminen viljelemiseen ja luopujan eläkkeen maksamiseen on liian pitkä aika, jos toiminta on jatkuvasti tappiollista.
- Rajataan perustuen myöntäminen eläkeläisiltä.

- Lisätään lomituksen, eläinlääkäreiden, neuvonnan sekä työterveyden välistä vuoropuhelua viljelijöiden sekä eläimien hyvinvoinnin ja sitä kautta tilojen toimivuuden edistämiseksi. Varmistetaan näiden palveluiden riittävä saanti.
- Luodaan ratkaisuja maatalouskoneiden yhteiskäyttöön, jolloin pienennetään aloitusinvestointia ja madalletaan kynnystä ryhtyä maatalousyrittäjäksi.
- Jatketaan Välitä viljelijästä -projektin rahoitusta.
- Kehitetään perustuloa, joka parantaa kausituottajien ja uusien tuotteiden kehittäjien toimintavarmuutta.

Innovatiivinen ja osaamisintensiivinen maatalous

Maailma muuttuu todella nopeaa vauhtia, ja ruoantuotannonkin on kyettävä vastaamaan paikallisiin ja globaaleihin haasteisiin. Ruoantuotannossa automatisaatio, robotisaatio ja digitalisaatio ovat jo muuttaneet toimintatapoja, ja tulevat entisestään muuttamaan. Se avaa mahdollisuuksia uuden teknologian kehittämiseen sekä houkuttelee ruoantuotannon pariin uusia osaajia.

Panostetaan luomuun sekä ruoantuotannon, ravitsemuksen ja ruoantuotannon uusien menetelmien, kuten vertikaaliviljelyyn, peltometsäviljelyyn, akvaponisen viljelyn ja laboratoriossa valmistettavan ruoan, tutkimukseen ja kehittämiseen. Uusien ruoantuotantotapojen yhteydessä on tärkeä varmistaa, että ne ovat ympäristön kannalta kestäviä sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä. Vastaavia tarkasteluja on tehtävä säännöllisesti myös olemassa oleville ruoantuotantotavoille. Kun tieto lisääntyy ja ilmasto muuttuu, vanhat toimintatavat saattavat osoittautua huonoiksi.

Maatalouden ja ruoantuotannon tutkimukseen, kehittämiseen ja innovaatioihin on syytä panostaa. Perustutkimusta ei saa unohtaa, koska perustutkimus tuottaa arvokasta tietoa ruoantuotannon käytäntöjen kehittämiseen sekä myös uusien innovaatioiden pohjaksi. Tuotannon ja tuotteiden kehittämiseen sekä innovaatioihin panostetaan myös. Koulutusta unohtamatta: maatalousalan koulutuksen perustutkinnoista yliopistotasolle on oltava monipuolista, laadukasta ja riittävästi resursoitua.

- Avataan Business Finlandin tuet sekä ELY:jen yritystuet myös maatalousyrittäjille (vaikka ei olisi osakeyhtiömuotoinen maatila). Kevennetään tukien kansainvälistymisvelvoitetta sopivaksi maatalousyrittäjille.
- Lisätään perustuen myöntämisen ehdoksi osallistuminen viiteen koulutuspäivään kolmessa vuodessa. Varmistetaan, että koulutuksiin on myös etäosallistumismahdollisuus.
- Neuvo 2020 -maatilojen neuvontajärjestelmän puitteissa tilat saavat tukea neuvontapalveluiden ostamiseen toiminnan kehittämiseksi. Säilytetään Neuvo 2020 -maatilojen neuvontajärjestelmä ja lisätään sen rahoituksen määrää.
- Tuplataan Neuvo 2020 -raha aloittaville maatalousyrittäjille.

- Kehitetään maatalousalan koulutusta huomioimaan nykyistä enemmän maatalouden ympäristöasiat, hiilensidonta, eläinten hyvinvointi, luonnonmukainen maatalous sekä yrittäjälähtöinen toimintatapa.
- Lisätään yhteistyötä yli oppiainerajojen koulutuksessa, kehittämisessä ja tutkimuksessa.
- Lisätään tutkimusrahoitusta merkittävästi. Panostetaan sekä maatalouden perustutkimukseen että jalostuksen, uusien innovaatioiden sekä uusien ruoantuotantotapojen tutkimukseen.
- Siirretään tutkimusrahoituksen painopistettä hiilensidontaan, maatalouden mikrobiologiaan, ekologiaan, ympäristönmuutosta huomioivaan jalostukseen, maatalous- ja maataloustukipolitiikan kehittämiseen, kestäväen maatalouden käytäntöihin, tuotantoeläinten hyvinvointiin, luomututkimukseen sekä uusien ruoantuotantotapojen tutkimiseen.

LOPUKSI

Näemme, että iso muutos maatalouspolitiikkaan on tarpeen. Maatalous voi olla nykyistä kestävämpää - taloudellisesti, ekologisesti, sosiaalisesti ja eettisesti. Me haluamme olla tekemässä tätä muutosta.

Tunnustamme maatalouspolitiikan moniulotteisuuden ja vaikeuden. Suurin osa ohjelmassa esitetyistä toimenpiteistä vaatii tuekseen tutkimusta ja laskentaa, jotta ne palvelisivat visiotamme kestävästä ruokatuotannosta. Toisaalta emme pelkää asettaa tavoitteita kehityksen suunnasta; ilman päämäärää emme kykene uudistumaan.